Noc kryształowa

Dwutygodnik Społeczno-Kulturalny
Nr 22-24 (412-414)
17-30 listopada 2007

Noc kryształowa (niem.: *Kristallnacht*) to pogrom ludności żydowskiej w Niemczech, który miał miejsce w nocy z 9 na 10 listopada 1938 roku. Pogrom zainicjowały władze państwowe i miał on zorganizowany charakter. Wielu historyków uważa, że była to zapowiedź Holokaustu w Europie. Szykany wobec Żydów mieszkających w Niemczech trwały od 1933 roku, kiedy władzę przejęła NSDAP. Bezpośrednim pretekstem do pogromu był zamach, jakiego dokonał 3 listopada 1938 roku Herszl Grynszpan – jego ofiarą był Ernst von Rath, sekretarz ambasady niemieckiej w Paryżu. Rodzina Grynszpanów, emigrantów żydowskich z Polski, mieszkała w Hanowerze od 1911 roku i została zmuszona do opuszczenia Niemiec po dojściu do władzy NSDAP. Fakt ten skłonił Herszla Grynszpana do zamachu. Propaganda niemiecka wykorzystała tę okoliczność do uzasadnienia pogromu ludności żydowskiej na niespotykaną dotąd skalę. Ta listopadowa noc 1938 roku jest kojarzona przede wszystkim z płonącymi synagogami – Niemcy zniszczyli ich kilkaset. Ponadto zbezcześcili niemal wszystkie cmentarze żydowskie oraz zniszczyli kilka tysięcy sklepów i mieszkań żydowskich w całych Niemczech. Życie straciło blisko stu Żydów, a ponad dwadzieścia tysięcy zostało wkrótce osadzonych w obozach koncentracyjnych. Pogrom miał skłonić niemieckich Żydów do jak najszybszej emigracji i usprawiedliwiać legalny zabór ich mienia. Noc kryształowa zapoczątkowała eksterminację Żydów w latach dyktatury hitlerowskiej i podczas drugiej wojny światowej.

Synagoga w Legnicy (Liegnitz) – fotografia w monografii miasta „Die Stadt Liegnitz seit Einführung der Städteordnung", 1913.

Międzynarodowy Dzień Walki z Faszyzmem i Antysemityzmem

9 listopada

Rafał Pankowski

9 listopada to dzień pamięci wszystkich ofiar nazizmu. Noc kryształowa jest symbolicznym początkiem Holokaustu. Bierność i przyzwolenie zawsze były i będą najlepszymi sojusznikami nienawiści i nietolerancji.

Chociaż Europa przezwyciężyła totalitaryzm w minionym stuleciu, dzisiaj znowu są powody do niepokoju. Nienawiść i nietolerancja mają silne korzenie. Dzisiaj prawicowy ekstremizm rośnie w siłę na całym kontynencie.

W ciągu ostatnich lat liczba neonazistów i prawicowych ekstremistów wzrosła w całej Europie, stosują oni rozmaite metody wpływania na struktury polityczne, ruchy społeczne i młodzieżowe sceny subkulturowe.

Zbrodnie na tle nienawiści przeciwko słabszym mają miejsce coraz częściej, coraz rzadziej zaś zwracamy na nie uwagę. Oficjalne i nieoficjalne raporty pokazują, że liczba zbrodni na tle nienawiści i nietolerancji ogromnie wzrosła, także w Polsce. Skrajne grupy posługujące się przemocą atakują nowe kategorie ofiar. Neonaziści i prawicowi ekstremiści kierują swoją przemoc przeciwko szerokiemu spectrum grup, w tym migrantom, homoseksualistom, działaczom antyrasistowskim, bezdomnym i młodzieży należącej do alternatywnych subkultur młodzieżowych. A przecież rasizm i antysemityzm nie są zwykłymi ideologicznymi wyborami – to zbrodnie, którym należy się przeciwstawić poprzez jasne i stanowcze przepisy prawne.

Paneuropejskie sieci neonazistów i prawicowych ekstremistów działają w sposób formalny i nieformalny, rozpowszechniając wspólną ideologię w całej Europie. Na początku 2007 roku parlamentarzyści różnych partii skrajnie prawicowych z Europy Zachodniej i Wschodniej sformowali własną grupę w Parlamencie Europejskim („Tożsamość, Tradycja, Suwerenność"). Prawicowy ekstremizm przejawia się zarówno w polityce partyjnej jak i w subkulturze. W wielu krajach europejskich partie skrajnie prawicowe biorą udział w wyborach, zdobywając miejsca w parlamentach, a nawet w rządach. Dyskursy skrajnej prawicy, a także główne nurty, wykazują nieraz alarmującą zbieżność.

Dlatego od kilkunastu lat europejska sieć *UNITED* organizuje ogólnoeuropejskie obchody rocznicy nocy kryształowej, zwracając uwagę na ich bardzo aktualny wymiar. *UNITED for Intercultural Action* jest europejską siecią działającą przeciwko nacjonalizmowi, rasizmowi, faszyzmowi oraz na rzecz wsparcia dla migrantów i uchodźców. W jej ramach ponad 560 różnych organizacji ze wszystkich krajów europejskich organizuje wspólne działania, takie jak ogólnoeuropejskie tygodnie akcji i kampanie. W Polsce kampanię koordynuje antyfaszystowskie Stowarzyszenie *Nigdy Więcej*, w ramach monitoringu rasizmu i antysemityzmu współpracujące m.in. z *Collegium Civitas*.

Niedawno redakcja magazynu „Nigdy Więcej" ujawniła tekst Romana Giertycha zawierający antysemickie wyzwisko „parchy". To najlepszy dowód na to, że problem antysemityzmu i rasizmu wciąż – niestety – istnieje.

Tekst powstał z wykorzystaniem materiałów *UNITED for Intercultural Action* i Stowarzyszenia *Nigdy Więcej*
www.unitedagainstracism.org
www.nigdywiecej.org